

A Szent István és Szent László Kórház rövid története napjainkig

dr. Keserű Krisztina epidemiológus

keseru.krisztina@gmail.com

DOI 10.23716/TT0.21.2017.08

Absztrakt:

Előadásom célja, hogy röviden bemutassam a két kórház megalapításának és működésének legfontosabb mérföldköveit a kezdetektől az egyesülésig. Budapest közegészségügyi és közigazgatási helyzete a, dinamikusan fejlődő lakosság létszáma és a terjedő fertőző betegségek növekedése miatt, megkívánta új városi kórházak létrehozását. A két új különböző profilú kórház a korábbinál nagyobb területen a legmodernebb építészeti és szakmai kívánalmak megfelelően elkészült tervek alapján épült meg. 1885 augusztusában megnyitotta kapuit az Üllői úti *Új Kórház*, mely csak később, 1894-ben vette fel a Szent István nevet. Az Intézményben működő nyolc osztály nyolc különböző pavilonban kapott helyet, amelyekben 656 beteget láthatott el. Az osztályok között három belgyógyászati osztályt, két sebészeti osztályt, egy bőr-nemibeteg osztályt, egy idegosztályt és egy rákos osztályt találhatunk. A Szent László Kórház 1894. novemberében fogadta első akut fertőző betegségben szenvedő betegeit. A betegek többsége pertussisos, diftériás, skarlátos, vagy tífuszos volt. A pavilonrendszer, a legkorszerűbb közegészségügyi intézményrendszeri struktúrával, a kor járványos betegségeinek terjedését volt hivatva megakadályozni. Az épületek tágas terekkel, természetes szellőzéssel rendelkeztek, ez a XIX. században luxuskörülménynek számított. Több mint 100 évvel később, 2007. június 30-án létrejött a Fővárosi Önkormányzat Egyesített Szent István és Szent László Kórház-Rendelőintézet (ESZSZK), melynek részei még a Merényi Gusztáv Kórház és a Jahn Ferenc Rehabilitációs Centrum is. Az egyesüléssel létrejött Budapest egyik legsokrétűbb megakórháza. Az összevonás után a két kórház neve megmaradt, de a Szent László Kórház a Szent István Kórház telephelyeként működik tovább. Az Intézmény évente több, mint 140 000 beteget lát el, az összevonásoknak köszönhetően széles szakmaspecifitással és konziliáriusi lehetőséggel, folyamatos és innovatív

fejlesztésekkel. Az ESZSZK, az Egészséges Budapest Program előkészítéséről szóló, 1333/2016. (VII. 4.) Korm. határozat rendelkezései szerint, a főváros területén működő, a szakellátási feladatokat a legmagasabb szinten és folyamatosan nyújtani képes Dél-pesti Centrum egyik központi intézményévé válhat.

Kulcsszavak: Szent István Kórház, Szent László Kórház, kórháztörténet, közegészségügyi helyzet, fertőző betegségek

Keywords: Szent Istvan Hospital, Szent László Hospital, history of hospitals, public health conditions, infectious diseases

A Szent István Kórház története

Budapest polgári kórházai az 1700-as években létesültek, elsősorban a pestises betegek ellátása céljából. A pesti oldalon épült első kórház a mai Rókus Kórház, a budai részen a Szent János Kórház volt. 1873-ban Buda és Pest egyesülésével kialakult egy új, európai világváros. Rohamos fejlődése elengedhetlenné tette újabb egészségügyi ellátó intézmények megalapítását. A Rókus Kórház vezetőjének, a Pesti tisztifőorvos Gebhardt Lajos javaslatára, Budapest város vezetése 1877-ben pályázatot írt ki három új kórház építésére. 1881-ben határozatba foglalták az egyik, pavilonrendszerben megépítendő, új kórház tervét. 1883-ban kezdődött meg az építkezés, és 1885-ben fejezték be. [A 75 éves István Kórház jubiláris ünnepségei, 1961.; BALÁZS T., 1985.; KAPRONCZAY K., 1983.]

Hauszmann Alajos (1847–1926) építész, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja tervezte meg az épületet. A világhírű építész a kórház főépülete mögé két sorban, négy-négy pavilont tervezett, melyeket tágas terek és parkok választottak el egymástól.

Első munkái között említhető a Vöröskeresztnek tervezett barakkok a „Hauszmann barakk”, melyek Európában is ismertté tették nevét. Számos híres épülete már elpusztult, többek között a Német Színház, az Erzsébet téri kioszk, a Tüköry-palota, a Coburg-palota, a szombathelyi Városháza és Színház és a budapesti Skót Apátság. Néhány fantasztikus, díjjal is jutalmazott építészeti terve nem valósult meg. Ilyen az 1881-ben tervezett Országház épülete vagy az 1910-ben megálmodott Nemzeti Színház. Sok csodálatos épület azonban mind a mai napig őrzi nevét. Ide tartozik a teljesség igénye nélkül a gyomai Jézus Szíve Templom, a székesfehérvári

Kégl-kastély, a balatonfüredi Sefánia Yacht Klub, a budapesti Kégl-palota, a szombathelyi Osztrák-Magyar Bank, a Kolozsvári Egyetem Közegészségügyi Intézete, a Magyar Királyi Igazságügyi Palota, a mai Néprajzi Múzeum. [HAUSZMANN A., 1881]

Az Üllői úti *Új Kórház* 1885-ben nyitotta meg kapuit, mely csak 1894-ben kapta meg a *Szent István Kórház* nevet, melyet 1919-ben átmenetileg Semmelweis Közkórház névre kereszteltek át, majd 1922-ben ismét Szent István Közkórház nevet kapta meg az intézmény. [*A 75 éves István Kórház jubilaris ünnepei.* 1961. BALÁZS T. 1985. BALÁZS T. 1983.]

Kezdetben nyolc osztállyal kezdte meg a működését, melyek külön-külön pavilonokban kaptak helyet. Az osztályok összesen 656 beteg befogadására voltak alkalmasak, az alábbi szakterületek szerint: három belgyógyászati osztály, két sebészeti osztály, egy idegosztály, egy bőr- és nemibeteg gondozó osztály és egy ún. rákos osztály. A betegek ápolását a Szent Vince apácarend végezte. [*A 75 éves István Kórház jubilaris ünnepei.* 1961]

Korabeli leírások tanúsítják, hogy a kórház gyorsan kinötte osztályait és a rendelkezésére álló területet: az egymásba nyíló kórtermekben sűrűn, egymás mellett helyezkedtek el az ágyak és az üres területeken szalmazsákokon is betegek feküdtek. Előfordult az is, hogy a szalmazsákokon egyszerre két betegnek is osztoznia kellett. A későbbi években tovább fejlődött a kórház infrastruktúrája, ugyanis folyamatosan emelkedett az ellátandó betegek száma.

Még a századforduló előtt nyílt meg a prosectura részleg és gyógyszertár, továbbá kápolnát alakítottak ki a betegek részére. 1889-ben a prosecturán dolgozó Petrik Ottó kórboncnok alapította meg a Székesfővárosi Közegészségügyi és Bakteriológiai Intézetet, mely 1929-ig a kórház területén működött. Rendszeresen végeztek bakteriológiai mintavételezéseket közegészségügyi céllal, valamint szerológiai vizsgálatokat is. [ALFÖLDY Z. 1983.]

1895-ben az Idegosztály vezetését Korányi Frigyes belgyógyász professzor fia, Korányi Sándor orvos, egyetemi tanár, később a Magyar Tudományos Akadémia tagja vállalta el. A sebészeti osztályon vesevizsgálatokat végzett. A vesék funkcionális működését kutatta a sebészeti osztályon dolgozó Herczel Manó doktor közreműködésével. A Magyar Orvosi Archívumban publikálták 1894-ben közös kutatásaik

eredményeit: Vizsgálatok a vizeletválasztó rendszer működésére vonatkozóan ép és kóros viszonyok között. [REGÖLY-MÉREY GY. 1967]

Az első gyógyszerár a jelenleg is meglévő gyógyszerár helyén nyílt meg, mindössze két helyiséggel, melyet az évek során tovább bővítettek a folyamatosan növekvő gyógyszerellátási igények miatt. Kialakítottak egy infúziós laboratóriumot is két helyiséggel és a korszerű berendezésekkel. Az 1970-es években 593 m²-en két szinten működött. [*A 75 éves István Kórház jubiláris ünnepségei.* 1961. BALÁZS T. 1985. KAPRONCZAY K. 1983. KATONA I., DOMBI Z. 1970]

Jelenleg a kórház területén csak egy elosztó szerepet betöltő, néhány szobából álló gyógyszerár működik, a Központi Gyógyszerár a Szent László Kórház telephelyen működik egy különálló épületben.

1907-ben gyermekosztállyal bővült a kórház, melyet Hainiss Géza vezetett, melyet 1966-ban áthelyeztek az Apáthy István Gyermekkórházba. A gyermekosztályon gyermeksebészeti részleg is működött. Ez a részleg 1934-ben önálló egységgé alakult át Bárdossy István vezetésével

1911-ben megnyitották két belgyógyászati és egy sebészeti osztállyal a Telepy utcai részleget, melyet 1932-ben szüntettek meg.

1922-ben Sebészeti Klinika költözött a kórházba, melyet Bakay Lajos vezetett. A részleget 1924-ben Pécsre költöztették vissza.

1935-ben a kórház fennállásának 50. évfordulóján, az alapításkori 8 osztállyal és 656 ágygal szemben, 14 osztállyal és 1476 ágygal működött. Az eltelt 50 év során a betegforgalom több mint 3,5-szörösére emelkedett. [*A 75 éves István Kórház jubiláris ünnepségei.* 1961. BALÁZS T. 1985]

A második világháború éveiben újabb osztályokkal bővítették a kórházat, megnyílt a szájsebészeti osztály és külső telephelyként a Jászberényi úti szülő- és nőbeteg osztály valamint a Maglódi Úti Közkórház is csatlakozott az intézményhez. Bár a háborús károk a kórház épületeit is érintették, a dolgozók biztosították a kórház folyamatos működését, a műtéteket a pincékben orvostanhallgatók végezték. [KATONA I., DOMBI Z. 1970]

1945-ben nyitották meg az Urológiai osztályt, míg 1950-ben az országban elsőként Gyermek bőrbeteg osztályt alapítottak, amelynek munkáját 1968-ban a Heim Pál Kórház vette át. A bőrgyógyászati osztály egyedülálló volt abban a tekintetben is, hogy közreműködtek az égési majd később traumatológiai ellátást nyújtó osztályok megalapításában.

1952-ben egységesítették a fül-orr-gégészeti ellátást és még ebben az évben megkezdte működését az Országos Munkaegészségügyi Intézet Foglalkozási Betegségek Belgyógyászati osztálya. [KATONA I., DOMBI Z. 1970]

1957-ben alakult meg a Kardiológiai Laboratórium, következő évben Országos Kardiológiai Intézetté alakult, melynek vezetője Gottsegen György professzor volt. 1977-ben kezdte meg önálló működését az Országos Kardiológiai Intézet.

1970-től Kórházhygiénés Osztályt alapítottak, melynek első higiénikus főorvosa Kiss József volt, akit 1979-ben Király Lívia, majd Petrás Győző váltott fel. A törvényi szabályozásnak megfelelően, az osztályon dolgozók ellenőrizték a fertőtlenítőszeres használatát, a sterilizáló berendezések megfelelő működtetését, valamint az osztályokon rendszeres kórházhygiénés ellenőrzéseket és oktatásokat is tartottak. [ALFÖLDY Z. 1983]

Külön kiemelendő, hogy a kórház területén a 70-es évektől kezdődően bölcsőde és óvoda is működött, melyek az közül az óvoda 2011-ig üzemelt.

1985-ben ünnepelte a Szent István Kórház 100 évfordulóját. A jubileumi ünnepségen a kórház történetét Balázs Tamás ismertette, és az alkalomra egy emlékérem is készült.

Az elmúlt 30 évben számos kisebb és nagyobb felújítás, korszerűsítés történt az Intézményben.

Számos, a magyar orvostudomány kiemelkedő szaktekintélye dolgozott a kórházban, néhányukat ebben a cikkben is megemlítem – a terjedelem adta korlátok miatt a teljesség igénye nélkül: *Ádám Lajos, Bakay Lajos, Donáth Gyula, Johan Béla, Korányi Sándor, Pólya Jenő, Mansfeld Ottó, Regöly-Mérei János, Sebestyén Gyula.*

A Szent László Kórház története

A Szent László Kórház története híven tükrözi az ország járványügyi helyzetét, a fertőző betegségek gyógyításának módját és fejlődését egyaránt. Az 1890-es évek kolera járványai nyilvánvalóvá tették a város vezetői számára, hogy szükség van egy önálló, ragályokat kezelni tudó intézményre.

A fertőző betegeket a fővárosban az Üllői út és a Markotányos utca sarkán álló, fából épült barakkokban látták el. A barakk kórház az 1850-es években épült, katonai raktárnak, és 25 évig volt kórház. Az egyik barakkban 250 ágyal hozták létre az első fertőző osztályt, ide mindenféle

fertőzéssel kerültek a betegek. A másik építményben 132 ágygal a második fertőző osztály lett, ide himlős betegek kerültek. Budapest székesfőváros törvényhatósága az 1891. február 4-i közgyűlése határozta el egy 200 ágyas kórház építését heveny fertőző betegek részére.

A város határa a Haller utca vonalában helyezkedett el, ezért választották ezt a terület a kórház építésére. Így a járványkórház nem a város központjában épült meg, hanem a ferencvárosi védgátra került. Az Üllői út közelsége pedig biztosította a megfelelően hatékony kapcsolatot az egész várossal.

1894-ben fogadta első betegeit a 200 ágygal rendelkező Szent László Kórház, amely akkor a Fővárosi Szent Rókus Kórház kihelyezett osztálya volt. A Szent László Kórház megnyitása után a barakk kórházat felégették. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994]

Kauszer József műépítész tervei alapján, Ámon József vállalkozó építette meg az új intézményt. Jelenleg az igazgatósági épület homlokzata és a vele szemben lévő, különleges fa folyosóval összekötött pavilonosor, az eredeti tervekben is szerepelt, ezt még ma is László-sornak nevezik.

Kauszer József (1848–1919) Zürichben és Párizsban is tanult magyar építész. Az 1878. évi párizsi világkiállítás magyar osztályának berendezésén, valamint az 1885. évi magyar országos kiállítás tervezésénél is közreműködött. Nevezetes munkái többek között a Magyar Királyi Államvasutak nyugdíjintézetének egyik Körönd téri háza, a Jézus szent szívéről elnevezett József utcai templom, a budapesti református főgimnázium, a Stefánia gyermekkórház, a Blaha Lujza téri Nemzeti Színház kiszolgáló épülete, az új Pallas-nyomda, Fővárosi Iparrajziskola épülete. Ybl Miklós halála után (1891-től) rábízták a Bazilika befejezését. [Magyar életrajzi lexikon I. (A–K)., 1967]. Kalocsay Kálmán professzor írta: „Az új kórház valóságos luxus szanatórium volt”. Betegenként 100 m³ légtér jutott. A kórtermek a korabeli lehetőségekhez mérten klimatizáltak voltak, a levegő a föld alatti folyosókon át a szobában lévő kürtökön keresztül nyáron hideg, télen meleg levegőt juttatott a kórtermekbe. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994]

A betegeket külön felvételi helyiségben vették fel, és számos kiszolgáló funkciójú épülettel is rendelkezett (mosoda, ételmezés).

Egy pavilonon belül volt egy 16 ágyas nagyobb, és két négyágyas és két egyágyas szoba. A kisebb kórtermek elkülönítésre szolgáltak a scarlatinás,

diphteriás, kanyarós, pertussisos és hastífuszos betegek számára. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994]

1898-ra a kórház ágyai kevésnek bizonyultak, és a 26 ágyas pavilonokban 50 beteget helyeztek el. A betegek számának folyamatos emelkedésével a pavilonok egyre zsúfoltabbá váltak, és gyakoriak voltak a betegek közötti keresztfertőzések.

1899-ben a kapacitás bővítése céljából a kórház mellé építettek egy másik, három épületből álló kórházat, melyet Szent Gellért Kórháznak neveztek el, és csak 1917-ben egyesítették a két intézményt Szent László Kórház néven. Az egyik pavilonban betegfelvétel történt, a másikban az elkülönítés, a harmadikban pedig himlős betegeket kezeltek. A két kórházban összesen öt orvos dolgozott (1 főorvos, 1 alorvos és 3 segédorvos).

Az egyesüléskor a Szent László Kórházban a pavilonokat A-H-ig nevezték el, a Szent Gellért Kórházban pedig római számokkal. Bézi István igazgató főorvos egytől folyamatosan számozta meg a pavilonokat, amelyet napjainkban is használnak.

1904-ben a Szent Gellért Kórház négy újabb pavilonnal bővült, amelyekben egyetlen hatalmas kórterem állt. Izolációs lehetőségek híján a keresztfertőzések és halálozások száma kiugróan magas volt. *„Ha az orvostanhallgatóknak fertőző betegséget akarsz mutatni, akkor vidd őket a skarlát kórterembe és ott mindenféle fertőző betegséget meg tudsz mutatni.”* mondta Csapó Dr. a híres gyermekgyógyász. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés) 1994]

Dr. Csapó József (1896–1970) gyermekgyógyász főorvos. Tanulmányait a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Orvostudományi Karán végezte. Egyetemistaként az Élettani Intézetben dolgozott. Végzett orvosként Bókay János professzor által vezetett gyermekklinikára került, ahol a csecsemőkori só- és folyadékanyagcsere területén elért eredményei hoztak sikereket számára. 1936-tól a Szent László Kórház gyermekgyógyász főorvosa. Élharcosa volt a gyermekbénulás elleni vakcinációnak. [HARGITAI R., KISS Á.-NÉ, 1994]

A kórház vezetése — Gerlóczy Zsigmond igazgató főorvos és Preisich Kornél főorvos — felismerte, hogy biztosítani kell az izolációt, ezért kisebb kórtermek létrehozását tartották fontosnak. 1912-ben újabb négy pavilont építettek, amelyeket a meglévőkkel együtt kisebb kórtermekre osztották fel, ajtókkal valamint mellékhelyiségekkel látták el, így lehetőség nyílt a betegek

izolációjára is. Ekkor épült a jelenlegi 19. és 21. pavilon. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994]

Az első világháború éveiben további nyolc ún. „lazarettet” építettek a Szent Gellért Kórházhoz. Ezek alap nélküli, gerendavázás építmények voltak, melyeket kátránypapírral fedtek, a gerendákat deszkák borították és a réseket salakkal töltötték ki.

Az épületek 26–28 és 10–12 ágyas hodályok voltak, a 29-es pavilonnal szembeni füves területen helyezkedtek el. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994. KALOCSAY K. 1959–60; 1961–62; 1963–64.]

Megjelentek a Shiga-dysenteriás, erysipelasos, rühös, kiütéses tiphusos, kolerás betegek. Az 1918–19-ben az egész világon végigsöprő influenza pandémia hazánkat is súlyosan érintette. További nyolc barakkot tákoltak össze deszkákból, melyeket „szőrös” barakkoknak neveztek a gyalulatlan deszkákból kiálló szálkák miatt. Ezek az építmények 80–100 beteg befogadására voltak alkalmasak, mindenféle izolációs lehetőséget nélkülözve. Ezek az építmények az 1930-as évekig álltak, és az utolsó években már többnyire nem betegellátási feladatokat töltöttek be. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994. BALÁZS T. 1983.; BEZERÉDYNÉ HERTELENDY M., HENCZ A., ZALÁNYI S. 1967].

A villanyvilágítást csak az 1920-as években vezették be, addig gázfények mellett dolgoztak. Tönkrementek a klímaberendezések, a pavilonok fűtését központi fűtéssel és szenes dobkályhákkal oldották meg. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994]. Telefont csak az 1920-as években szereltek fel, addig küldöncök látták el a feladatokat.

1922-ben egy orvos és tizenhárom segédorvos látott el szolgálatot, egy orvosnak a járványok idején 200 beteget is el kellett látnia a betegfelvétel és a heti kettő-három ügyelet mellett. Az orvosoknak a kórház által biztosított szálláson kellett lakniuk, a házasságkötést megtiltották számukra. Kötelező volt a bennlakás a szegényes orvosi szobákban, a nőtülés viszont tilos. Aki megnősült és titokban a városban rejtegette feleségét, elbocsátották. A szabályokat figyelmen kívül hagyó orvosokat elbocsátották állásukból. Az ápolási személyzet tagjai sem voltak könnyebb helyzetben. A bennlakás számukra is elő volt írva, és rövid, néhány óras kimenőiket az intézetvezető főorvossal és főnővérrel is engedélyeztetni

kellett. Az ápolási munka szakmai részét főleg a főnővér, a takarítással, kiszolgálással járó feladatokat a nővérek látták el. A dolgozókra vonatkozó szigorú szabályok a második világháború utáni években megszűntek. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994]

1921-ben a Szent László Kórház önálló kórházzá alakult, hiszen egészen odáig a Szent Rókus Kórház kihelyezett osztályaként működött.

1928-ban elkészült az első röntgenfelvétel, míg 1933-ban független laboratóriumi részleget alakítottak ki az akkor már 2000 ágygal rendelkező kórházban. Jelentős fejlődés volt ez a kórház életében, hiszen önálló diagnosztikai eszközökkel rendelkezett.

Az 1930-as években kezdődött meg a kórház területének parkosítása, az akkori vezetés (Furka Sándor, Bézi István) utasítására.

1938-ban számos új épületet adtak át, folyamatosan bontották le a lazaretteket, csökkent a kórház fertőzések száma.

1944-ben bombatámadás érte a kórházat, 11 épület vált használhatatlanná és több mint 200 ember hunyt el, betegek, dolgozók egyaránt. A kórházat evakuálták, majd 1945-ben újra megnyitottak néhány épületet. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994]

A háború utáni években a penicillinterápia a skarlát, míg a szulfonamidok az erysipelas lefolyását enyhítették. A bevezetésre kerülő diphteria elleni védőoltás hatására is jelentősen csökkent a betegek száma, az antitoxin pedig a halálozások számát csökkentette. Leírások szerint három nagy járvány söpört végig: meningitis, kiütéses typhus és Shigella dysenteria. A kiütéses typhust valószínűleg a Don-kanyarból hazatérő katonák hozták be, míg a dysenteriát a lakosság „ukrán”-nak hívta, feltételezve, hogy az ukrán hadsereg katonái hurcolták be az országba. Valószínűbb azonban, hogy inkább az ország katasztrofális higiéniés állapota okolható. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994. BALÁZS T. 1983. KAPRONCZAY K. 1983]

1950-ben a kórházat gyógyszerházzal, kutató laboratóriummal és könyvtárral bővítették tovább.

1957–59. között két nagy gyermekbénulás járvány söpört végig az országon és járványonként megközelítőleg 2 000 paralízises beteget kezeltek. Csapó József professzor élharcosa volt a vakcinációnak, és az 1957-es járvány után azért küzdött, hogy bevezessék az országban az akkor

már elérhető Salk vakcinát, amely talán megelőzhette vagy tompíthatta volna az 1959-es járvány erejét.

Az első tankrespirátort 1948-ban, Dr. Bossányi Andor segítségével szerezte meg a kórház. Az eredményes kezelés után a kórházban létrehoztak hét vastüdő részleget, 150 lélegeztető készülékkel. Itt ápolták a legsúlyosabb állapotú, légzészénult betegeket. 1960-ra kialakult Európa egyik legnagyobb gépi lélegeztető centruma. Számos hazai és külföldi szakember is itt sajátította el a gépi lélegeztetés módszerét. [A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. (Tudományos Ülés), 1994. BEZERÉDYNÉ HERTELENDY M., HENCZ A., ZALÁNYI S. 1967. HARGITAI R., KISS Á.-NÉ. 1994. KALOCSAY K.: 1959–60; 1961–62; 1963–64]

1963-ban egy miniszteri rendelet a kórházat a fertőző betegek országos ellátásának szakmai irányításával bízta meg, és mind a mai napig nagyon magas szakmai színvonalon látja el tevékenységét. [KALOCSAY K.: László Kórház évkönyvei 1959–60, 1961–62, 1963–64]

1961–1980. között a kötelező védőoltásokkal a klasszikus fertőző betegségek járványos előfordulása megszűnt. Főként skarlát, hasmenés, influenza és járványos májgyulladás miatt kezelték a betegeket 800 ágyon 1300 kórházi dolgozó közreműködésével. Előtérbe kerültek az invazív diagnosztikus és terápiás eljárások, melynek során felfigyeltek a iatrogén fertőzések terjedésére. Az országban elsőként a kórházban dolgozó Losonczy György foglalkozott a iatrogén infekciók problémakörével, és alapozta meg a mai magyar infekciókontroll tevékenységet. [ALFÖLDY Z. 1983. BEZERÉDYNÉ HERTELENDY M., HENCZ A., ZALÁNYI S. 1967].

1981-ben egy új épület készült el 338 ágygal, itt kapott helyet a radiológia, a Gyermekgyógyászati osztály és néhány felnőtt osztály. A kórház oktató kórház lett, a tudományos és gyógyító tevékenységet a Magyar Infectológiai Társaság koordinálta.

Új kihívást jelentett a HIV pozitív betegek kezelése, akiket mind a mai napig az ország egész területéről fogadnak.

1994-ben a Szent László Kórház alapításának Centenárium ünnepsége során tudományos ülést tartottak.

2014-ben az Egyesített Szent István és Szent László Kórház-Rendelőintézet a Pécsi Tudományegyetem Oktatókórháza kitüntető címet kapta.

Külön említést érdemel a Szent László Kórház területén működő Haematológia és Össejt Transzplantációs osztály, ahol csontvelő-átültetést végeznek, nagyon magas szakmai színvonalon.

2015-ben átadták az Egyesített Szent István és Szent László Kórház-Rendelőintézet megújult sebészeti osztályát. Kilenc kórteremben kicserélték a nyílászárókat, kifestették a szobákat és a folyosót, kicserélték a padlót, valamint megújult a nővérpult is.

A budapesti Egyesített Szent István és Szent László Kórház-Rendelőintézet Merényi Gusztáv Kórház telephelyén felújították a pszichiátriai osztályt. A 64 ágyas osztály teljes körű, a 69 ágyas pszichiátriai rehabilitációs osztály pedig részleges felújításon esett át. A beruházás során átalakították, biztonságosabbá tették a kórház zártosztályát, valamint gerontopszichiátriai részleget alakítottak ki, ahol, szintén elkülönítve, az idős betegeket tudják kezelni. A felújítás részeként megújult a pszichiátriának helyet adó épület tetőszerkezete, a kórtermeket kifestették, új vizesblokkokat alakítottak ki és kicserélték a bútort. A biztonság növelése érdekében az épületet bekamerázták.

Az ESZSZK Szent István Kórház, Szent László Kórház és Merényi Gusztáv Kórház telephelyén is kicserélték a régi röntgenkészülékeket. Digitális felvételi röntgenberendezéseket, digitális felvételátvilágítói berendezéseket, digitális mobil röntgenberendezéseket, röntgenlelemező munkaállomásokat, C-íves sebészeti digitális röntgenképerősítőket, valamint egy digitális mammográfiás berendezést helyeztek üzembe.

Európai uniós támogatásból megvalósult további fejlesztések: Szent László Kórház 11. épület épületenergetikai fejlesztése, Merényi Gusztáv Kórház 02. sz. és 07. sz. Traumatológiai épületek épületenergetikai fejlesztése, Jahn Ferenc utcai Rehabilitációs Centrum épületenergetikai fejlesztése.

Az Egészséges Budapest Program előkészítéséről szóló, 1333/2016. (VII. 4.) kormányhatározat szerint a főváros területét is érintő egészségügyi térségekben négy, a szakellátási feladatokat a legmagasabb ellátási szinten és folyamatosan nyújtani képes központ kialakítására kerül sor.

A Magyar Honvédség Egészségügyi Központ bázisán megvalósuló Észak-pesti Centrum, az Egyesített Szent István és Szent László Kórház-Rendelőintézet és a Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet bázisán megvalósuló Dél-pesti Centrum, a Kelenföldön megvalósuló Dél-budai Centrum, az észak-budai területet érintő közlekedésfejlesztési beruházásokkal összefüggésben megvalósuló Észak-budai Centrum.

A tervek szerint tehát a Dél-pesti területen az Egyesített Szent István és Szent László Kórház, és a Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet összevonásával új tömböt alakíthatnának ki. A kardiológiai egységhez csatlakozhatna a Baleseti Intézet vagy a Merényi kórház traumatológiáját, s az idegsebészettel és az egyéb aktív kapacitással szintén egy 1 200 ágyas intézmény alakulhatna ki. Elképzelhető az is, hogy a Haller utcában országos centrum is épülne, egyfajta új kampusz, amely a kardiológiai és baleseti intézetből, valamint a Szent László feladatait átvevő infektológiai intézetből áll össze. A központ tevékenységeit kiegészíti a Nagyvárad tér másik oldalán álló, térségi és országos feladatokat is ellátó Heim Pál kórház.

A Brief History of the Szent István and Szent László Hospitals up to the Present Day

Abstract:

The purpose of my presentation is to briefly describe the foundation and the most significant milestones in the operation of the two hospitals before their merger. The public health and administrative conditions in Budapest required the establishment of new city hospitals due to the dynamically growing population and the increasing incidence of transmittable infectious diseases. These two new hospitals had different profiles and were built over larger areas than before, with designs corresponding to the latest architectural and professional demands.

In August 1885, the Új Kórház [New Hospital] on Üllői Road opened its doors, and only later, in 1984, did it adopt the name Szent István. The eight departments operating in this institution were placed in eight separate pavilions with space to treat 656 patients. The departments include three for internal medicine, two for surgery, one for dermatology/venereology, one for neurology and one for oncology.

Szent László Hospital received its first patients suffering from acute infectious diseases in November 1894. Most of the patients had pertussis, diphtheria, scarlet fever or typhoid fever. The pavilion system was intended to prevent the spread of the pandemic diseases of the era through the latest design structure for public health institution. The buildings featured ample spaces and natural ventilation, which was considered a luxury in the 19th century.

More than a hundred years later, on the 30th of June 2007, the municipal government of Budapest established the Egyesített Szent István és Szent

László Kórház-Rendelőintézet [Integrated Szent István and Szent László Hospital and Polyclinic, ESZSZK], which also includes the Merényi Gusztáv Hospital and the Jahn Ferenc Rehabilitation Centre. Through this merger, one of the most comprehensive general hospitals of Budapest was created. Following their merger, the names of both of the hospitals were retained, but today the site of the Szent István Hospital also houses the operations of the Szent László Hospital. Over 140,000 patients are treated at the Institution annually, and due to the mergers, it offers a wide range of professional specialities and opportunities for consultation through its continuous and innovative developments.

According to the provisions of Government Resolution 1333/2016 (VII. 4.) on the preparation of the Egészséges Budapest Program [Healthy Budapest Programme], the ESZSZK may become one of the key institutions of the South-Pest Centre, operating in the capital for the provision of specialist care on a continuous basis, at the highest possible level.

Irodalom:

A Szent László Kórház Alapításának Centenárium. Tudományos Ülés, 1994. október 21–22.

A 75 éves István Kórház jubiláris ünnepségei. 1960. szeptember– október. Budapest, 1961.

ALFÖLDY Z.: *Johan Béla* (1889–1983), Orvosi Hetilap, 1983.

BALÁZS T. (szerk.): *A Budapest Fővárosi István Kórház történetének 100 éve 1885–1985.* 1985.

BALÁZS T.: *Néhány gondolat az „egészségügyi integráció” tapasztalatairól.* Eü. Munka, 1983.

BEZERÉDYNÉ HERTELENDY M., HENCZ A., ZALÁNYI S.: *Évszázados küzdelem hazánk egészségügyéért.* Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1967.

HAUSZMANN A.: *Kórházépítési tanulmányok.* Budapest, 1881.

HARGITAI R., KISS Á.-NÉ: A gyermekbénulás elleni küzdelem: a Szent László Kórház centenáriuma készült összeállítás Budapest, Literatura Medica, 1994, 207.

KALOCSAY K.: *László Kórház évkönyvei 1959–60, 1961–62, 1963–64*

KAPRONCZAY K.: *A magyar kórházügy fejlődése*. Eü. Munka, 1983.

KATONA I., DOMBI Z.: *Fővárosi István Kórház, 1945–1970*. Budapest, 1970.

KENYERES Á., (Főszerk.) *Magyar életrajzi lexikon I. (A–K)*. Budapest: Akadémiai, 1967, 968–969.

REGÖLY-MÉREY GY.: *Korányi Sándor élete és tudományos működése*. In: *Korányi Sándor emlékére születésének 100. évfordulóján*. A Korányi sándor Társaság Tudományos Ülései, VII. 1966. Szerk.: MAGYAR I., REGÖLY-MÉREY GY. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967, 39.